

Ekosofias Nyhetsbrev

FEBRUARI 2018 - TJUGOSJÄTTE ÅRGÅNGEN

OZONLAGRET ÅTERHÄMTAR SIG INTE

Forskare har upptäckt att ozonlagret, som skyddar mot skadlig ultraviolet strålning, inte återhämtar sig som väntat. Ozonlagret återhämtar sig vid polerna men inte på lägre breddgrader, exempelvis över Sverige.

Ozonskiktet har förtunnats sedan 1970-talet på grund av utsläpp av klorfluorkarboner, även kallat freoner. Sedan kemikalierna förbjöds 1987 har delar av ozonlagret återhämtat sig, särskilt vid polerna.

Nu har forskare kunnat se att vid lägre breddgrader, mellan 60°N och 60°S (Stockholm ligger vid 59°N, London vid 51°N), återhämtar sig sannolikt inte stratosfäriskt ozon. Detta på grund av oväntade ozonminskningar i nedre delen av stratosfären. Forskarna står dock frågande inför orsaken.

- Ozon har minskat globalt sedan 1980-talet, men samtidigt som förbudet mot freoner leder till en återhämtning vid polerna verkar det inte stämma för lägre breddgrader, säger professor Joanna Haigh, Granthaminstitutet vid Imperial College London, en av författarna till studien.

Forskarna har en ännu så länge obekräftad teori om att orsaken till nedgången kan vara att klimatförändringen förändrar mönstret på atmosfärens cirkulation, vilket leder till att mer ozon transporteras bort från tropikerna. En annan möjlig orsak kan vara att mycket kortlivade substanser, som innehåller klor och brom, skulle kunna förstöra ozon i den nedre stratosfären. Bland dessa finns lösningsmedel, färgavfall och avfettningsmedel.

PLASTINDUSTRIN LÄCKER MIKROPLASTER RAKT UT I HAVET

Miljontals mikroplastpartiklar, så kallade plastpellets, som används som råmaterial inom plastindustrin, läcker ut i miljön från plastindustrierna i Stenungsund.

I en nyligen publicerad studie undersökte forskarna spridningen av plastpellets och såg då att dessa fastnar utmed närliggande stränder, i fjorden och den närbelägna skärgården. Pellets hittas dessutom ofta i maginnehåll hos sjöfågel som äter från havsytan, till exempel stormfågel.

Forskargruppens beräkningar visar att kontinuerligt läckage leder till att mellan 3 och 36 miljoner plastpellets sprids ut från Stenungsunds produktionsområde varje år.

- Den svenska miljöbalkens hänsynsregler ska förhindra att stora mängder pellets läcker ut, särskilt i områden som det kring Orust och Tjörn där det finns flera naturskyddsområden, säger Lena Gipperth, professor i miljörett vid Göteborgs universitet.

Det finns flera internationella överenskommelser, EU-rätt och svenska lagar som syftar till att förhindra den här sortens plastspill. Men studien visar att de gällande regelverken inte har tillämpats, något som kan bero på bristande tillsynsrutiner och kontrollprogram.

Forskarna menar nu att det är nödvändigt att myndigheterna på allvar tar tag i och börjar kontrollera utsläppen.

- Det är som när man letar svamp. Först ser man den inte. Men när man väl börjar se plasten längs stränderna inser man att den är överallt. Det är skrämmande, säger Lena Gipperth.

SVT

LUFTKVALITET PRIORITERAD HÄLSOFRÅGA I SAMARBETE MELLAN WHO OCH FN

Världshälsoorganisationen, WHO, och FN:s miljöprogram har i ett nytt samarbete enats om vilka områden som ska prioriteras i arbetet med att begränsa ohälsa och dödsfall kopplade till miljön. Högt på listan över angelägna områden kommer luftföroreningar, klimatförändringar,

·EKOSOFIA·

antimikrobiell resistens samt hantering av avfall och kemikalier. Vidare frågor kring vattenkvalitet, livsmedels- och näringsfrågor.

– Vår hälsa är direkt relaterad till den miljö vi lever i. Tillsammans dödar luftföroreningar, förorenat vatten och kemikalier mer än 12,6 miljoner människor per år. Så kan det inte fortsätta, säger Tedros Adhanom Ghebreyesus, chef för WHO.

MÅNGA OKÄNDA FÖRORENINGAR I AVLOPPSSLAM

I en ny avhandling har Cathrin Veenaas vid Umeå Universitet undersökt föroreningar i avloppsslam som används som gödsel på jordbruksmark. Hon fann många föroreningar som hittills inte varit kända, bland annat från trafik och hygienprodukter. Mer än hälften av avloppsslammet i Europa används som gödselmedel på jordbruksmark.

Ett stort antal av de föroreningar som Cathrin Veenaas fann i slammet är kopplade till utsläpp från trafik, exempelvis polycykliska aromatiska kolväten. En annan grupp av föroreningar innefattar läkemedel och hygienprodukter, bland annat UV-filer, som är en beståndsdel i solskyddscremer.

– Om vi hittar föroreningar med ökande förekomst i slammet betyder det att mängden som appliceras på jordbruksmark när slammet används som gödningsmedel ökar från år till år. Växterna, eller i detta fall grödorna, kan i viss mån ta upp föroreningarna och föra dem tillbaka till samhället, säger Cathrin Veenaas.

"SMÅ GRADVISA FÖRÄNDRINGAR RÄCKER INTE FÖR ATT NÅ KLIMATMÅLEN"

Sverige ska, enligt klimatmålen, ha netto nollutsläpp av koldioxid år 2045 det vill säga om 27 år. Som ett stöd för att nå målen i tid lanserar nu det klimatpolitiska forskningsprogrammet Mistra Carbon Exit en rapport med nio budskap om hur vi behöver ställa om samhället för att nå målen. En väsentlig slutsats är att små gradvisa förändringar knappast räcker – det krävs flera större transformativa omställningar för att vi ska nå klimatmålen.

De större transformativa förändringarna handlar bland annat om utveckling av klimatsmart teknik, priset på förnybar energi, EU:s och enskilda länders klimatambitioner, tillgången och priset på fossila resurser samt BNP-utveckling. En annan viktig slutsats i rapporten är att en omställning av basindustrin – exempelvis stål och cementindustrin – till nära nollutsläpp endast ger liten prisökning på slutprodukterna. Merkostnaden för att nå nära nollutsläpp är betydligt mindre än de osäkerheter som normalt finns i beräkningar av kostnader för nybyggnad och infrastruktur.

De nio budskapen i rapporten är:

- Transformativa förändringar krävs för att nå Parismålet
- Att ställa om basindustrin till nära nollutsläpp ger liten prisökning på slutprodukterna
- Prissättning av koldioxid behöver kompletteras med andra styrmedel
- Vi behöver utveckla helt nya styrsystem och affärsmodeller
- Omställningen får inte ske på bekostnad av andra hållbarhetsmål
- Offentliga beställare har en central roll
- Kommunerna har mycket att vinna på gröna transportplaner
- Självkörande och eldrivna fordon kan förändra vårt resande i grunden
- Ett förnybart elsystem får flexibilitet genom kopplingar till transport- och industrisektorn

FLYG OCH SJÖFART KAN STÅ FÖR 40 PROCENT AV CO₂-UTSLÄPPEN ÅR 2050

Flyg och sjöfart står inför stora utmaningar att minska sin miljöpåverkan de kommande decennierna. Om inga åtgärder vidtas kommer den globala flygsektorn och sjöfarten att stå för 40 procent av alla koldioxidutsläpp år 2050. Det konstateras i en rapport framtagen av europeiska miljöbyrån, EEA. De största utmaningarna ligger i att såväl flygbranschen som sjöfarten har en etablerad teknik, infrastruktur och arbetsmetoder, som är svåra att ändra på och som leder till inläsningseffekter.

Stora investeringar i till exempel utbyggnad av flygplatsernas infrastruktur och hamninfrastruktur, minskar incitamenten att gå över till renare transportalternativ, till exempel tåg.

Likaså har flygplan och fartyg lång livslängd, vilket fördröjer övergången till renare teknik. Ytterligare en faktor är att det inte sker så mycket forskning på alternativa bränslen, samt att det är kostsamt att producera dem. Rapporten tar också upp att såväl flyget som sjöfarten drar nytta av betydande skattebefrielser och andra subventioner för fossila bränslen vilket fördröjer övergången ytterligare.

MÅL FÖR FÖRNYBAR ELPRODUKTION KAN NÅS

Krisen för vindkraftsbranschen verkar vara över. Aldrig förr har det investerats så mycket i nya vindkraftverk som under 2017. Om utvecklingen fortsätter kan Sverige nå riksdagens mål om ytterligare 18 TWh ny förnybar elproduktion redan 2021, nio år tidigare än målet är satt. Det framgår av Svensk Vindenergis senaste statistik och prognos över vindkraftsutbyggnaden.

Enligt Svensk Vindenergi förväntas vindkraftsproduktionen öka med cirka 60 procent på fyra år.

Elinstallatören

TRUMP KAN INTE RÄDDA KOLET

Under de 45 första dagarna av 2018 har den amerikanska kolindustrins kapacitet minskat med mer än under hela Obamas första regeringsperiod. Det konstaterar miljöorganisationen Sierra Club som under förra veckan berättade om ytterligare en nedstängning av ett amerikanskt kolkraftverk. I januari meddelade Storbritannien att man ska stänga ner alla återstående kolkraftverk senast 2025 och under februari lovade Tyskland att följa efter. Men trots att till och med Kina, som länge varit det land som ansetts vara mest beroende av kol, satsar på att lämna kolet bakom sig har Trump-administrationen fortsatt hävda att en satsning på kol kommer att ge fler jobb, energioberoende och ekonomiska framgångar i USA. Nya siffror från den amerikanska myndigheten Bureau of Labor Statistics visar emellertid att färre än 1000 jobb skapats inom kolindustrin sedan Trump kom till makten. Sedan 2012 har 40 000 jobb försvunnit från kolbranschen.

Aktuell Hållbarhet

FRANKRIKE INFÖR HÖGRE KOLDIOXIDSKATT MED SVERIGE SOM FÖREBILD

Den svenska koldioxidskatten anses allmänt ha varit framgångsrik för att få ner våra koldioxidutsläpp. När nu Frankrike, världens femte största ekonomi, väljer samma recept hoppas många att fler länder ska följa efter. Efter att Frankrike införde skatten inför FN:s klimatmöte i Paris 2015, har den i snabb takt höjts från sju euro per ton koldioxid, till dagens knappa 45 euro per ton.

Regeringen Macron planerar nu att fortsätta höja skatten så att den om fyra år, i slutet av nuvarande mandatperiod, är nästan dubbelt så hög och börjar närma sig den svenska nivån på drygt 100 euro per ton koldioxid.

Det är viktigt eftersom det är den första större ekonomin som provar ett recept som många miljöekonomer brukar lyfta fram som kanske det effektivaste för att få ner ett lands koldioxidutsläpp. Och där Sverige sedan länge varit en föregångare.

Den svenska skatten infördes med bred politisk enighet 1991 och blev då en av de första i världen. Den blev avgörande för att få svenska villaägare att sluta värma sina hus med olja och gå över till fjärrvärme.

En person som ofta får berätta om den svenska koldioxidskatten utomlands är Thomas Sterner, som är professor i miljöekonomi vid Göteborgs universitet.

– Det är många utomlands som tror att landet skulle gå under, att industrin flyr och folk gör revolt. Att det är så att säga omöjligt. Men i själva verket så är det ju ingen som går omkring i Sverige och tänker på att de är deprimerade för att koldioxidskatten är så hög.

Sveriges Radio/Vetenskapsradion

·EKOSOFIA·

SVENSKA POLITIKER TYCKER ATT VI KAN FLYGA MER

En majoritet av Sveriges riksdagsledamöter anser att vi kan flyga mer än vi gör idag, det visar en enkät som Svenska Dagbladet gjort. Uppfattningen går tvärt emot vad forskarna säger.

– Vi står framför stora strukturella omställningar och det finns ingen lösning som inte svider. Vi måste flyga mindre, säger miljöprofessor Johan Rockström. I en krönika i Dagens Nyheter, "Flyg åtminstone med ögonen öppna", skriver Karin Bojs: "Flygresor är för många svenska privatpersoner den största enskilda källan till utsläpp av växthusgaser. Tekniska lösningar kommer inte att fixa det problemet under överskådlig tid, oavsett vad somliga politiker påstår."

Karin Svensson Smith och Lorentz Tovatt, bägge MP, skriver i en debattartikel i Svenska Dagbladet hur de vill minska flygets klimatpåverkan: Fossilfritt flygbränsle, marknadsbaserade trängselavgifter på flygplatser och höghastighetsbanor för tåg mellan Stockholm, Göteborg och Malmö.

I förra veckan sa miljöminister Karolina Skog att Swedavia och Luftfartsverket borde lämna branschorganisationen Svenskt flyg, efter att Svenskt flygs generalsekreterare kallat forskning från svenska universitet för "hittepå". Det ledde till att centerpartisten Anders Åkesson KU-anmälde miljöministern, rapporterar Sveriges Radio.

Statsvetaren Bo Rothstein anser å sin sida att Luftfartsverkets medverkan i Svenskt flyg är ett brott mot grundlagens krav på opartiskhet, skriver Dagens Nyheter och att det snarare är Luftfartsverkets generaldirektör som borde ställas inför KU.

Veckans Klimatnyheter

SVENSKT FLYGS GENERALSEKRETERARE ANSTÄLLD AV SWEDAVIA

En granskning av Altinget visar att Svenskt Flygs tillförordnade generalsekreterare Henrik Littorin, som avvisat klimatforskningsrapporter från Chalmers och KTH som "alternativa fakta" och "hittepå", är anställd av statens flygplatsbolag, Swedavia. Hans Uhrus, presschef på Swedavia förklarar den uppkomna situationen för Altinget. "Henrik Littorin är en kunnig och erfaren analytiker som kan flygindustrin och klimatfrågorna. Han kunde snabbat träda in i rollen på Svenskt Flyg samtidigt som vi kunde dra nytta av honom. Swedavia bedömde att det var en effektiv lösning tills Svenskt Flyg hittar en ny generalsekreterare."

NYA STYRMEDEL FÖR ATT MINSKA KLIMATPÅVERKAN FRÅN BYGGNADER

Boverket pekar i en rapport ut fyra nya styrmedel för att minska klimatpåverkan från byggprocessen. Enligt myndigheten kommer de föreslagna styrmedlen ge en begränsad effekt på klimatutsläppen, men kan ses som en grund att starta utifrån.

Senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Samtliga sektorer, inklusive bygg- och fastighetssektorn, ska bidra till att uppfylla målet. Boverket har analyserat ett antal nya styrmedel för minskad klimatpåverkan från byggprocessen. I detta uppdrag föreslås bland annat fyra nya styrmedel.

- Information om livscykelanalyser för byggnader.
- Klimatdeklaration för byggnader.
- Myndigheters arbete med att minska klimatutsläpp från byggnader.
- Kriterier för livscykelanalyser vid offentlig upphandling.

ARKITEKTER VILL HELST BYGGA I TRÄ – BYGGHERRAR I BETONG

Trä vinner allt mer mark som byggnadsmaterial. Arkitekter är den yrkesgrupp som helst vill använda trä, eller trä i kombination med andra material, för bärande konstruktioner vid nybyggnation. Byggherrarna, särskilt de större, förordar oftare betong eller kombinationer där betong ingår. Det visar en enkät av Sverige Bygger.

·EKOSOFIA·

OKLART VAD SOM SKA ERSÄTTA BEGREPPET "MILJÖBIL" VID UPPHANDLING

När bonus malus-systemet införs 1 juli försvinner begreppet "miljöbil". Något som ställer till problem för de kommuner och landsting som använder miljöbilsdefinitionen i sina upphandlingar. Transportstyrelsen har därför fått regeringens uppdrag att senast den 29 mars komma med förslag på hur miljöbilskriteriet ska ersättas vid offentlig upphandling.

Tjänstebilsfakta

NYTT GREPP TESTAS I KUNGSBACKA: PERSONALENS ELBILAR BLIR KOMMUNENS BILPOOLSIBILAR

Ta elbilen till jobbet på morgonen, logga in den i arbetsplatsens bilpool, och låt dina arbetskamrater använda den medan du jobbar. Detta upplägg testas nu i Kungsbacka kommun, i ett pilotprojekt som är det första i sitt slag i Sverige. Under ett års tid kommer tio medarbetare på Kungsbacka kommun att prova en personalbil med bruttolöneavdrag. Men istället för att bilen står parkerad utanför arbetsplatsen hela arbetsdagen görs den tillgänglig för kollegorna att använda via kommunens egen bilpool. Projektet löper i ett första steg under en testperiod på ett år.

SEX PROCENT AV FORDONSFLOTTAN FOSSILOBEROENDE

Av Sveriges nästan 5,4 miljoner lätta fordon är det knappt sex procent som kan räknas som fossiloberoende. Etanolfordon är fortfarande det i särklass vanligaste fossiloberoende fordonet, sedan följer gasbilar, laddhybrider och elbilar. Det framgår av ny statistik från Miljöfordon Sverige.

EU:S EXPERTGRUPP FÖRESLÅR: OBLIGATORISKT TA MED KLIMATRISKER I HÅLLBARHETSREDOVISNING

En expertgrupp inom EU har lämnat en rad förslag för att EU:s finanssektor på sikt ska bli mer hållbar. Ett av förslagen innebär att det blir obligatoriskt att redovisa klimatrelaterade risker i den obligatoriska hållbarhetsredovisning som EU infört för större företag och som bland annat gäller 1 600 svenska bolag. WWF:s generalsekreterare Håkan Wirtén är positiv till förslagen och då särskilt förslaget om redovisning av klimatrisker.

– Förslagen kan bli banbrytande om de genomförs, säger Håkan Wirtén.

DE KÖR VÄRLDENS ENDA SOLDRIVNA TÅG

De kämpade i fem år för att förvandla sin dröm till verklighet.

Nu rullar världens första – och hittills enda – solcellsdrivna tåg i daglig trafik.

– Många trodde inte att det skulle funka, men vi har bara fått positiva kommentarer från passagerarna, säger lokförare/tågentreprenör Geoff Clark. De tidigare dieselångorna är försvunna, i stället täcks tågets yttertak av stora solcellspaneler som alstrar all energi som behövs för att driva tåget framåt. Den nya tekniken har fått stor uppmärksamhet – det här är världens hittills enda tåg som drivs enbart av solenergi, och även under molniga dagar producerar tåget energi, säger Geoff Clark.

När Expressen provåker tåget i början av februari har det varit i gång i sex veckor och omkring 13 000 passagerare har med hjälp av solen hittills transporterats den drygt tre kilometer långa sträckan från stranden strax norr om Byron Bay in till stadens centrala delar.

Det torra australiska klimatet innebär att Australien är den kontinent som har världens högsta andel soltimmar per kvadratmeter. Landet har därför satsat stort på solenergi i många år och i dagsläget har omkring två miljoner australiska hushåll solpaneler i sina hem.

Förhoppningen är därför att även tekniken för att driva tåg på solenergi ska kunna användas i större skala i framtiden.

– Vi genererar en enorm mängd energi, det vi inte förbrukar själva säljer vi vidare till elbolaget, säger Geoff Clark.

Grundläggande miljöutbildning – 8 mars och 19 april 2018

Från hot till möjligheter med trovärdigt miljöarbete – en halvdag om hållbarhet; grundläggande miljöfakta, miljöarbete och företagande.

Seminarier ger grundläggande miljökunskap samtidigt som det skapar ökad medvetenhet om miljöarbetet och dess möjligheter.

Utbildningen är godkänd enligt Göteborgs stads Miljödiplomering (Svensk Miljöbas).

Se vår hemsida för närmare detaljer – www.ekosofia.se

Vem säger vad – och varför? – 18 oktober 2018

En halvdag om opinion och kommunikation inom miljö och hållbar utveckling.

I en värld där olika intressen försöker styra vad vi uppfattar som sanningar – vem kan man egentligen lita på?

Det här berör i allra högsta grad hållbarhetsfrågorna! Därför erbjuder ”de två Eko:na” – Ekosofia och Ekocentrum – en ny utbildning där du får verktygen för att analysera och förstå vad som sägs och skrivs.

Se Ekocentrums hemsida för närmare detaljer – www.ekocentrum.se

Kommunikation för miljö och hållbar utveckling

En stark och trovärdig hållbarhetsprofil är i dag en avgörande framgångsfaktor för många företag och organisationer. Men hur går man tillväga – vad är tillåtet och otilåtet i marknadsföringen, vilka krav ställer omvärlden och hur lyckas man på bästa sätt förmedla att man har ett seriöst hållbarhetsarbete till medarbetare, kunder och andra intressenter.

Ett seminarium med workshop. Se vår hemsida för närmare detaljer

www.ekosofia.se

Parisavtalet – risker och möjligheter för företag

Ekosofia arrangerar seminarier och föreläsningar med anledning av FN:s klimatavtal i Paris. Vi redovisar de viktigaste överenskommelserna och besluten, liksom hur det påverkar näringsliv och företagande.

Agenda 2030 – FN:s globala hållbara utvecklingsmål

Ekosofia arrangerar seminarier och föreläsningar med anledning av FN:s mål för hållbar utveckling.

Vi redovisar de viktigaste slutsatserna, liksom hur det påverkar näringsliv och företagande.

– Vi är den första generationen som kan utrota fattigdomen och den sista som kan bekämpa klimatförändringarna, säger Ban Ki-moon, tidigare generalsekreterare i FN.

Ekosofias nyhetsbrev utkommer med 11 nr/år. Ansvarig utgivare är Bill Romanus.

För mer information om nyhetsbrevet kontakta Bill Romanus, romanus@ekosofia.se.

För information om Ekosofia AB och våra tjänster kontakta Magnus Ruberg, magnus.ruberg@ekosofia.se.

Kort om Ekosofia AB

Ekosofia AB är ett kunskapsföretag som verkar för hållbar utveckling.

Detta gör vi genom att erbjuda våra kunder att med hjälp av ett ökat miljömedvetande – ekosofi – nå såväl social och ekonomisk som ekologisk framgång.

Planerat och trovärdigt miljöarbete är vår metod.

Kommunikation – att åstadkomma dialog – är vårt främsta verktyg.

Vi arbetar som konsulter, projektledare och kvalificerade rådgivare.

Ekosofia AB grundades 1993 av Bill Romanus och Magnus Ruberg.

För ytterligare information – www.ekosofia.se